

BÀI 27

LÒNG YÊU NƯỚC

ĐỌC – HIỂU VĂN BẢN

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

– Hiểu được tư tưởng cơ bản của bài văn : lòng yêu nước bắt nguồn từ lòng yêu những gì gần gũi, thân thuộc của quê hương ;

– Nắm được nét đặc sắc của bài văn tùy bút – chính luận này : kết hợp chính luận và trữ tình ; tư tưởng của bài thể hiện đầy sức thuyết phục không phải chỉ bằng lí lẽ mà còn bằng sự hiểu biết phong phú, tình cảm thấm thiết của tác giả đối với Tổ quốc Xô viết.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Bài văn này trích từ bài báo *Thứ lửa* của nhà văn – nhà báo Nga nổi tiếng I-li-a Ê-ren-bua viết trong thời kì đầu của cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại của nhân dân Liên Xô chống phát xít Đức xâm lược (1941 – 1945). Bài văn thể hiện chân lí phổ biến : "Lòng yêu nước ban đầu là lòng yêu những vật tầm thường nhất... *Lòng yêu nhà, yêu làng xóm, yêu miền quê trở nên lòng yêu Tổ quốc*". Chân lí ấy đã được nói lên đầy sức thuyết phục trong bài, chủ yếu không phải bằng lí lẽ mà bằng tình cảm thiết tha, sâu đậm và sự hiểu biết phong phú về Tổ quốc Liên bang Xô viết của tác giả. Vẻ đẹp thanh tú với những nét đặc sắc riêng của từng vùng, miền trên đất nước Liên Xô đã được tác giả vẽ lên chỉ bằng vài nét chính xác và đầy ấn tượng.

2. Những vẻ đẹp riêng biệt của từng vùng trên đất nước Xô viết đều chưa quen thuộc và HS không thể cảm nhận được nét đặc sắc của những hình ảnh ấy khi chưa có vốn hiểu biết cụ thể về đất nước Xô viết, nhưng tư tưởng cơ bản của bài văn thì gần gũi và dễ hiểu đối với mọi người, kể cả HS lớp 6. Do đó, GV nên huy động những hiểu biết, ấn tượng sâu sắc về quê hương ở từng HS để làm cho nhận thức của HS về nội dung tư tưởng bài văn trở nên vững chắc. Câu hỏi luyện

tập trực tiếp nêu yêu cầu đó, song GV không nên giới hạn ở phần *Luyện tập* mà cần huy động những hiểu biết và tình cảm với quê hương của mỗi HS ngay trong quá trình tìm hiểu, phân tích bài văn.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

1. Giới thiệu

– GV dựa vào phần *Chú thích* về tác giả, tác phẩm trong SGK và mục 1 phần II – *Những điều cần lưu ý* ở trên để giới thiệu.

– Cũng có thể dùng những câu thơ, văn hay nói về lòng yêu nước để dẫn vào bài rồi mới giới thiệu về tác giả và bài văn này.

2. Tiến trình tổ chức các hoạt động

Hoạt động 1. Đọc và tìm hiểu chung về bài văn.

– Bài văn này ngắn, có nhiều hình ảnh đẹp, giàu cảm xúc và lời văn dịch cũng rất đạt. GV nên đọc mẫu, cố gắng diễn cảm, làm nổi được những hình ảnh đẹp và giọng trữ tình vừa tha thiết vừa sôi nổi. Sau đó cho vài HS đọc từng đoạn, chú ý đọc đúng những từ phiên âm địa danh.

– Cho HS đọc các chú thích. Ở những trường hợp cần thiết, GV giải thích, minh hoạ rõ thêm để giúp HS hiểu và hình dung được những điều nói đến trong bài văn.

– Tìm đại ý của bài văn : Bài văn lí giải ngọn nguồn của lòng yêu nước. Lòng yêu nước bắt nguồn từ tình yêu những gì thân thuộc, gần gũi ; tình yêu gia đình, xóm làng, miền quê. Lòng yêu nước được thể hiện và thử thách trong cuộc chiến đấu chống ngoại xâm bảo vệ Tổ quốc.

Hoạt động 2. Tìm hiểu ý thứ nhất của bài văn : *Ngọn nguồn của lòng yêu nước.*

– Cho HS đọc (từ đầu đến "lòng yêu Tổ quốc"), tìm ý chính và trình tự lập luận trong đoạn văn.

Đoạn này tập trung lí giải về ngọn nguồn của lòng yêu nước. Mở đầu, tác giả đã nêu nhận định rút ra từ thực tiễn : "Lòng yêu nước ban đầu là lòng yêu những vật tầm thường nhất". Tiếp đó, tác giả nói đến tình yêu quê hương trong một hoàn cảnh cụ thể : Chiến tranh khiến cho mỗi công dân Xô viết nhận ra vẻ đẹp riêng và hết sức quen thuộc của quê hương mình. Điều này được minh hoạ bằng một loạt hình ảnh đặc sắc thể hiện nét đẹp riêng của mỗi vùng trên đất nước Xô viết. Từ đó đoạn văn dẫn đến sự khái quát một quy luật, một chân lí : "Dòng suối đổ vào

sông, sóng đổ vào dải trường giang Vôn-ga, con sông Vôn-ga đi ra bể. *Lòng yêu nhà, yêu làng xóm, yêu miền quê trở nên lòng yêu Tổ quốc*".

Nhận định ở câu mở đầu về ngọn nguồn của lòng yêu nước đã được mở rộng, chứng minh và nâng cao thành một chân lí ở câu cuối đoạn văn.

– Để nói về vẻ đẹp riêng biệt của từng vùng trên đất nước Liên Xô rộng lớn, tác giả đã lựa chọn miêu tả vẻ đẹp ở nhiều vùng khác nhau, từ vùng cực bắc nước Nga đến vùng núi phía tây nam thuộc nước Cộng hoà Gru-di-a, những làng quê êm đềm xứ U-crai-na, từ thành phố Lê-nin-grát đường bệ và mơ mộng đến thủ đô Mát-xcơ-va cổ kính, ... Ở mỗi nơi, tác giả chọn miêu tả vài hình ảnh tiêu biểu cho vẻ đẹp riêng biệt độc đáo của nơi đó.

Mỗi hình ảnh tuy chỉ là gợi tả qua nỗi nhớ nhưng vẫn làm nổi rõ được vẻ đẹp riêng và tất cả đều thấm đượm tình cảm yêu mến, tự hào của con người.

– GV cho HS nêu những nét đẹp riêng đáng nhớ nhất của quê hương mình hay nơi đang sinh sống.

Hoạt động 3. Tìm hiểu ý thứ hai : *Lòng yêu nước được thử thách và thể hiện trong cuộc chiến đấu chống ngoại xâm bảo vệ Tổ quốc.*

– GV cho HS đọc đoạn văn (từ "Có thể nào quan niệm" đến hết) và tìm hiểu mối quan hệ giữa đoạn này với đoạn trên.

Lòng yêu nước được bắt nguồn từ tình yêu những vật bình thường, gần gũi, từ lòng yêu gia đình, quê hương. Nhưng lòng yêu nước chỉ có thể bộc lộ đầy đủ sức mạnh lớn lao của nó trong những hoàn cảnh thử thách gay go, mà lúc này là cuộc chiến tranh Vệ quốc một mất một còn. Chính trong hoàn cảnh ấy, cuộc sống và số phận của mỗi người gắn liền làm một với vận mệnh của Tổ quốc và lòng yêu nước của người dân Xô viết đã được thể hiện với tất cả sức mãnh liệt của nó.

– GV liên hệ đến hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mĩ của dân tộc ta mà lòng yêu nước của nhân dân Việt Nam đã được biểu hiện hết sức mạnh mẽ, lớn lao và sâu sắc. Có thể dẫn một số câu thơ và hình ảnh những người tiêu biểu cho tinh thần yêu nước của dân tộc ta.

– GV gợi cho HS suy nghĩ về những biểu hiện của lòng yêu nước trong các hoàn cảnh khác và trong tình hình hiện nay : lòng yêu nước cần được thể hiện bằng những nỗ lực học tập, lao động sáng tạo để xây dựng Tổ quốc giàu mạnh, lập những thành tích làm vẻ vang cho đất nước.

3. Luyện tập

- Cho HS làm tại lớp bài tập ở phần *Luyện tập* trong SGK.
- HS về nhà học thuộc lòng đoạn văn : "Dòng suối đổ vào sông ... trở nên lòng yêu Tổ quốc".